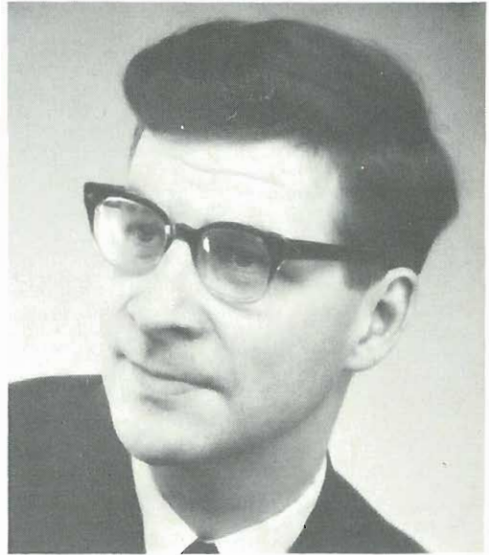


TUTKIMUS- YHTEYDET

Hans R. Wasastjerna
VTM, Helsingin Yliopisto
Valtiotieteellinen tiedekunta



SYDÄMEN ÄÄNI JA VELVOLLISUUS

Tutkijoiden mielenkiinto amerikansuomalaisia kohtaan on huomattavasti lisääntynyt viime vuosien aikana. Sen jälkeen kun itse olin kokoamassa aineistoa kirjoittamaan Minnesotan Suomalaisten Historiaa varten, ovat monet paikallishistoriat nähneet päivänvalon. Sekä Suomessa että Yhdysvalloissa on siirtolaisten lähdön syitä, matkan tekoa ja perille asettumista tutkittu ansiokkaasti.

Myös amerikansuomalaisten poliittisia asenteita on jonkin verran kartoitettu. Varsinkin heidän osallistumisensa työväenliikkeeseen ja ammattijärjestötoimintaan on saanut useita tutkijoita liikkeelle.

Sen sijaan en ole toistaiseksi kuullut kenenkään selvittelevän kysymystä niistä keinoista, joita amerikansuomalaiset ovat käyttäneet yrittäessään toimia uudessa elinympäristössään entisen kotimaansa hyväksi. (Mikäli olen väärässä, olisin hyvin kiitollinen kaikista asiaan liittyvistä yksityiskohdista)

Helsingin Yliopiston Valtiotieteellinen Tiedekunta on aikoja sitten vahvistanut tätä koskevan tutkimussuunnitelmani. Valittavasti kiireiset työvuodet ovat estäneet toistaiseksi tutkimuksen julkisuuteen saattamisen. Vasta nyt on minulle tarjoutunut tilaisuus täyspainoisesti paneutua asiaan.

Kysymystä pintapuolisesti ajatellen tuntuisi siltä, että pienen kansansirpaleen mahdollisuudet vaikuttaa suurvallan asenteesiin pientä kotimaataan kohtaan eivät olisi maininnan ansaitsevia. Kun tuo kansansirpale lisäksi vielä on jakautunut yli koko laajan mantereen, tuntuu vaikealta uskoa, että heidän toiminnallaan olisi ollut mitään merkitystä.

Vaikka näin olisikin, kannattaisi selvittää, oliko amerikansuomalaisilla mitään osuutta siihen, että Yhdysvallat katkaisivat diplomaattiset suhteensa Suomeen mutta eivät Ison Britannian tapaan julistaneet sota. Uskon voivani esittää todisteita siitä, että amerikansuomalaiset painostusryhminä yrittivät ainakin estää avoimen sotatilan puhkeamisen entisen ja uuden kotimaansa välillä. Sekin seikka olisi jo historiassa muistiin merkitsemisen arvoinen, pienoinen osa Suomen poliittista historiaa.

Joukkosiirtolaisuuden alkamisesta on tullut kuluneeksi jo vuosisata. Se on niin pitkä aika, että siihen mahtuu useampia sellaisia poliittisen toiminnan kausia, jolloin maansa jättäneet ovat uudessa ympäristössään toimineet entisen kotimaansa asiassa.

Ensimmäinen huipentuma sattuu sortovuosiin ja varsinkin vuoteen 1899. Voisi



Suomi oli sotavuosina lukuisia kertoja pilapiirtäjienkin aiheena. Olisi mielenkiintoista selvittää tapaukset, joissa aiheen "isänä" on toiminut entisen kotimaansa hyvää tarkoittanut amerikansuomalainen.

jopa väittää, että amerikkalainen yleinen mielipide silloin ensi kerran sai todella tutustua Suomen kysymykseen. Amerikansuomalaisilla oli siinä mukana oma osuutensa, vähäinen mutta historiankirjoihin merkinnän ansaitseva.

Suomen itsenäistyminen ja uuden tasavallan tunnustaminen taas aiheutti Atlantin tuolla puolen voimakasta poliittista tunne-ailahtelua, joka useissa tapauksissa johti myöskin työhön sekä valkoisen että punaisen Suomen puolesta.

Oma ja ehkä kaikkein laajimman osansa tällaisesta tutkimuksesta muodostaa Suomen ja Neuvostoliiton välinen sota 1939-40. Vaikka jätettäisiinkin huomioon ottamatta se suuri materiaallinen apu, jota Amerikapaketit entiseen kotimaahan merkitsivät, oli se myös monenlaisen poliittisen toiminnan

aikaa. Presidentti Rooseveltin ja hänen läheisten avustajiensa mielenmuutokset ovat suoranaista seurausta yleisen mielipiteen ailahteluista. Sen muodostumisessa taas amerikansuomalaiset näyttelivät melkoista osaa. Tätä asiaa on jo tieteellisesti tutkittukin sekä Suomessa että Yhdysvalloissa. Ainoastaan amerikansuomalaisten osuus on jäänyt siinä mittaamatta.

Kaikkein antoisin ja samalla myös mielenkiintoisin on aika vuodesta 1941 sodan päättymiseen asti. Silloin voidaan sanoa, että amerikansuomalaisten sydän oli toisella puolella kuin mihinkä heidän velvollisuutensa Amerikan kansalaisina heidät pakotti. Pelkästään tästä aikakaudesta löytyy tapahtumaketjuja niin paljon, että suunnittelen lisenssiaattitutkimuksen jättämistä tiedekunnalle sellaisissa merkeissä.

‘THE MOVING FINGER WRITES —’



Olin itse 1950-luvun alkupuolella kaksi vuotta keräämässä sanomalehtiä, aikakausjulkaisuja, kirjoja ja asiapapereita jälkipolville säilytettäväksi. Valtaosan olen toimittanut edelleen Helsingin Yliopiston kirjastolle, Turun ja Jyväskylän yliopistoille sekä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle. Kun omat kokoelmani kattavat sen aukon, minkä sotavuodet huonoine postiyhteyksineen ja uponneine laivoineen aiheuttivat Suomen kokoelmissa, olen päässyt joka päiväisten amerikansuomalaisten sanomalehtien (pitkästi toistakymmentä erilaista) avulla kartoittamaan tilannetta. Sitä ovat täydentäneet lukuisat haastattelut ja poliittisissa merkeissä toimineitten yhdistysten ja painostusryhmien pöytäkirjat.

Suomen ja Yhdysvaltojen diplomaattisten suhteiden todellinen kehittyminen ja amerikankielisen sanomalehdistön asenne siihen ovat saaneet jäädä taustalle, muiden

tutkijoiden huoleksi. Olen itse ollut jopa mukana tukemassa erästä heistä, kauppätieteen maisteri Mangus Lembergiä, joka on ryhtynyt laatimaan valtiotieteellistä tutkielmaa Suomen ja Yhdysvaltojen diplomaattisuhteiden kehityksestä käyttäen lähinnä ministeri Hjalmar Procopén arkistoja pääasiallisena lähteenään.

Siirtolaisinstituutin johtaja Olavi Koi-vukangas on ystävällisesti pyytänyt minua panemaan paperille nämä muutamat rivit tämän hetkisistä tutkimussuunnitelmistani. Käytän kiitollisena tilaisuutta hyväkseni ja pyydän omasta puolestani kaikkia niitä tiedemiehiä sekä Suomessa että Yhdysvalloissa, jotka katsovat omien tutkimusaiheittensa sivuavan tätä edellä hahmoteltua tutkimuskenttää ottamaan minuun henkilökohtaisesti yhteyden. Osoitteeni on Paciuksentie 7, 02940 Espoo 94 ja puhelin 90 - 862676.